

Χρήμα τέλος, ζωή μαγική; POS και ταξική αναδιάρθρωση αλά καρτ

Τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια είναι καταγιστικά και γι' αυτό ακατανόητα. Τον Δεκέμβριο του 2008 αλλά και χρόνια πριν απ' αυτόν τα ATM αποτελούσαν συνήθη στόχο των αντιεξουσιαστικών ξεσπασμάτων σαν σύμβολα της εξουσίας του τραπεζικού συστήματος και του χρηματοπιστωτικού κεφαλαίου. Λίγα χρόνια μετά τον Δεκέμβριο οι νεοναζι εμφανίστηκαν δυναμικά στον Άγιο Παντελεήμονα – και κυρίως στις οθόνες των τηλεοράσεων – για να μεταφέρουν μια γιαγιά με ασφάλεια στο ATM της γειτονιάς. Ένα χρόνο μετά το διάγγελμα του πρωθυπουργού Γ. Παπανδρέου απ' το Καστελόριζο, η έλευση της καταραμένης «τρώικας» οδήγησε σε γενικευμένο φόβο ότι οι τράπεζες θα πάθουν «Αργεντινή 2001» και η σημειολογία της κατασρόλας ήρθε και στα μέρη μας. [1] Η τότε ελληνική κυβέρνηση εθνικής ενότητας προσπάθησε να αποφύγει την πτώση της, χρεώνοντας το τράβηγμα των χρημάτων των πολύ-εκατομμυριούχων καταθετών στους εβραίους (σ.σ. λίστα Λαγκάρντ) αλλά τελικά δεν σώθηκε. Τον Ιούλιο του 2015, όταν πια είχε αναλάβει η διάδοχος, εναλλακτική αριστερή κυβέρνηση, τα capital controls δεν αποφεύχθηκαν. Τα ATM στα οποία η γιαγιά μέχρι πρότινος έφτανε με ασφάλεια λόγω του καλοκάγαθου νεοναζι, πλέον φρουρούνταν από την αστυνομία ενώ η χρυσή αυγή έμπαινε φυλακή. Στα ίδια ATM μπορούσες να κάνεις ανάληψη μέχρι 60 ευρώ την ημέρα. Εκεί είδαμε για πρώτη φορά ουρές στα ATM. Τον Αύγουστο του 2015 ο Κυριάκος Μητσοτάκης, μολοντί αντιπολίτευση, έγραφε στην *Καθημερινή* ότι «οι Έλληνες έχουμε μια δυσλειτουργική προσκόλληση στα μετρητά». [2] Μετά ήρθε ο ιός. Τα χαρτιά στα οποία ήμασταν δυσλειτουργικά προσκολλημένοι πιάσανε γρίπη. Και η κυβέρνηση Μητσοτάκη πρότεινε να πληρώνουμε «ανέπαφα», μέσω κάρτας για λόγους υγείας. Σήμερα, τρία χρόνια αφού βγάλαμε τις μάσκες, τα ATM τα ψάχνεις με το τυφέκι. Κλείνουν το ένα μετά το άλλο, μαζί με τα τραπεζικά καταστήματα, υποτίθεται για λόγους εξυγίανσης του τραπεζικού συστήματος. Και οι ουρές όλο και μεγαλώνουν, καθιστώντας την δυσλειτουργική ανάληψη μετρητών μια πρακτική τόσο βίντατζ όσο τη σχέση μας με τα καρτοτηλέφωνα. Οπότε προτού φτάσει αυτή η εποχή όπου θα ρωτάει το παιδί «μαμά τι είναι αυτό;» δείχνοντας ένα ATM, εμείς είπαμε να γράψουμε ένα κείμενο με το ATM στη θέση του φάρου πλοήγησης. Το θέμα αν το κοιτάξουμε έχει όλα αυτά τα συστατικά που σχετίζονται με τις ζωές μας σήμερα: τη δουλειά και τον μισθό μας, την οικογένεια, την κατανάλωση και τα όρια της, τις πολιτικές του κράτους στο εσωτερικό του και τις διεθνείς σχέσεις, την κρίση και τελικά τον πόλεμο.

Το δεύτερο σώσιμο των τραπεζών (2015-2024)

Τα παλιά τα χρόνια, δηλαδή τη δεκαετία του 1990, οπότε και ιδιωτικοποιήθηκαν οι περισσότερες τράπεζες στην Ελλάδα τα τραπεζικά καταστήματα και τα ATM τους ξεφύτρωναν σαν μανιτάρια. Οι ιδιωτικοποιημένες τράπεζες, πρώην κρατικές, άφηναν υποτίθεται στον έλεγχο του κράτους μόνο την Τράπεζα της Ελλάδος που είναι η κεντρική τραπεζική δομή της χώρας. Εκείνη την παλιά εποχή λοιπόν, αν κάποιος είχε ένα μεγάλο ποσό στην κατάθεσή του και για αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα οι τράπεζες υποτίθεται στο τόκισαν, δηλαδή σου αύξαναν και τα χρήματα. Σήμερα, αντιθέτως, έχει συμβεί το ανάποδο και όχι μόνο για αυτούς που έχουν μεγάλες καταθέσεις. Οι τράπεζες για κάθε σχεδόν συναλλαγή κάθε ενός ατόμου, παίρνουν προμήθεια. Οι πιο κάτω πίνακες δείχνουν το ύψος των «προμηθειών» των τραπεζών αναλόγως των «υπηρεσιών» που επιλέγει κανείς. Η «προμήθεια» με απλά λόγια είναι το μερίδιο (σ.σ. το νταβατζιλίκι) της τράπεζας πάνω στη συναλλαγή.

Για παράδειγμα, αν πάει κανείς να πληρώσει λογαριασμό της ΔΕΗ απ' τον γκισέ της Eurobank με μετρητά, θα του χρεωθούν 3 ευρώ παραπάνω. Αν πληρώσει τον ίδιο λογαριασμό κατευθείαν μέσω ATM

θα του χρεωθούν 80 λεπτά και αν το κάνει μέσω phone/internet banking από το κινητό ή τον υπολογιστή του θα του χρεωθούν 50 λεπτά. Τα ίδια πάνω-κάτω ποσά είναι σε όλες τις τράπεζες. Εν ολίγοις, τα ευαγή τραπεζικά ιδρύματα μας αποθαρρύνουν να πηγαίνουμε και να πληρώνουμε στο κατάστημα με μετρητά και μας προτρέπουν να μεταβιβάζουμε κατευθείαν το ποσό από τον τραπεζικό λογαριασμό τον δικό μας στον τραπεζικό λογαριασμό της ΔΕΗ στην ίδια τράπεζα.

ΕΥΡΟΒΑΝΚ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ	Γκισέ	ATM	Phone Banking	Internet/Mobile Banking
ΔΕΗ	1,40 (3,00 με μετρητά)	0,80	0,50	0,50
ΕΥΔΑΠ	1,40 (3,00 με μετρητά)	-	0,50	0,50
ΟΤΕ	1,40 (3,00 με μετρητά)	-	0,50	0,50
COSMOTE (κινητή)	1,40 (3,00 με μετρητά)	-	0,50	0,50
VODAFONE (κινητή + σταθερή)	1,40 (3,00 με μετρητά)	0,80	0,50	0,50
WIND	1,40 (3,00 με μετρητά)	-	0,30	0,30
Βεβαβαιμένες οφειλές (ΦΠΑ, ΕΝΦΙΑ)	1,40 (3,00 με μετρητά)	-	-	-

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ	Γκισέ	ATM	Phone Banking	Intern Banki
ΔΕΗ	1,50 (2,80 με μετρητά)	1,00	2,50	0,60
ΕΥΔΑΠ	1,50 (2,80 με μετρητά)	1,00	2,50	0,60
ΟΤΕ	1,50 (2,80 με μετρητά)	1,00	2,50	0,60
COSMOTE (κινητή)	1,50 (2,80 με μετρητά)	1,00	2,50	0,60
VODAFONE (κινητή + σταθερή)	1,50 (2,80 με μετρητά)	1,00	2,50	0,60
WIND	1,50 (2,80 με μετρητά)	1,00	2,50	0,60

Σκεφτείτε βέβαια ότι η ΔΕΗ δεν είναι ο μόνος λογαριασμός που πληρώνει κανείς τον μήνα. Ή ότι πλέον ο λογαριασμός ΔΕΗ πλέον είναι μηνιαίος και αυτό σημαίνει δώδεκα προμήθειες τον χρόνο αντί για τρεις με πέντε. Έτσι, αν πληρώνουμε μέσω του φτηνότερου τρόπου (ebanking) όλους τους λογαριασμούς (θέρμανση, ΔΕΗ, νερό, κινητό τηλέφωνο, σταθερό/ίντερνετ), μπορούμε να φανταστούμε ότι το κάθε σπίτι δίνει 10 με 20 ευρώ τον χρόνο στις τράπεζες – ένα μικρό ποσό, αν το δεις στον καθένα ατομικά, αλλά λιγγωίδες αν το πολλαπλασιάσεις με εκατομμύρια άτομα και σπίτια.

Σκεφτείτε τώρα ακόμη ότι οι προμήθειες των τραπεζών δεν αντλούνται μόνο μέσω της πληρωμής των λογαριασμών απ' το ebanking, αλλά από κάθε λογής δραστηριότητα μέσω κάρτας ή ebanking. Για παράδειγμα, κάθε συναλλαγή μέσω ebanking, εντός ή εκτός της χώρας, έχει και ένα «καπέλο». Κάθε μεταφορά χρημάτων από έναν λογαριασμό σε έναν άλλο περιλαμβάνει προμήθεια για την τράπεζα 1 ευρώ. Για να μην τα πολυλογούμε, σε κάθε μία χρήση της κάρτας σε αγορά κάποιου πράγματος προστίθεται ένα τραπεζικό «καπέλο» με ποσοστό 1% ή 2%.

Αυτά δεν τα γράφουμε για να καταραστούμε τις τράπεζες αλλά για να πούμε ότι αυτή η διαδικασία κινείται με τρόπο αναγκαστικό και υποχρεωτικό, δηλαδή την οργάνωσε και την εποπτεύει μεθοδικά το καλό μας ελληνικό κράτος. Και γίνεται με τόσο αναγκαστικό και τόσο υποχρεωτικό τρόπο, όσο αναγκαστική και υποχρεωτική ήταν η υποτίμηση της εργασίας μας τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια ώστε να πληρωνόμαστε λιγότερο, να φορολογούμαστε περισσότερο και τα χρήματα αυτά να καταλήγουν να σώζουν το ελληνικό τραπε-

ζικό σύστημα και το κράτος του. Η παρομοίωση δεν είναι αυθαίρετη. Για την ακρίβεια, αν την περίοδο 2009-2015 οι τράπεζες σώθηκαν από χρεωκοπία μέσω υποτίμησης της εργασίας μας και της γενναίας κρατικής τους χρηματοδότησης από τις κακούργες κυβερνήσεις της δεξιάς και του ΠΑΣΟΚ, τα τελευταία δέκα χρόνια η αγαπησιάρικη αριστερή κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ και έπειτα πάλι η δεξιά κανόνισαν έτσι το νομικό πλαίσιο ώστε τις τράπεζες να τις σώσουμε κατευθείαν εμείς.

Συγκεκριμένα, το ένα σημαντικό που έγινε τα τελευταία δέκα χρόνια είναι το εξής: οι τάχα ιδιωτικές τράπεζες που κάποτε μοίραζαν τόκους και πανηγύριζαν την ιδιωτικότητά τους μέσα στα πλαίσια της ελεύθερης αγοράς, ξαφνικά έγιναν με έναν περιεργό τρόπο «κρατικές». Για την ακρίβεια, τα τελευταία δέκα χρόνια οι τέσσερις μεγάλες τράπεζες της Ελλάδας (Εθνική, Eurobank, Alpha, Πειραιώς) ονομάζονται «συστημικές» και με αυτό τον όρο τόσο υπονοείται η σημασία τους για το κράτος όσο και αποκρύπτεται η βαθιά τους εξάρτηση από αυτό.

Το δεύτερο σημαντικό που συνέβη τα τελευταία δέκα χρόνια με αριστερές και δεξιές κυβερνήσεις ήταν ένα εναλλακτικό σώσιμο των τραπεζών που από τη μια φρόντιζε να μειώσει το κόστος λειτουργίας τους (λιγότεροι υπάλληλοι), από την άλλη να αυξήσει τα κέρδη τους δίνοντάς τους μια ακόμη ευκαιρία απόδρασης από τη χρεωκοπία.

Ένας προφανής τρόπος να γίνει αυτό ήταν να μειωθούν οι τράπεζες στην Ελλάδα. Και στις τέσσερις «συστημικές» τράπεζες οι υπάλληλοι μειώθηκαν κατά 17.589 άτομα από το 2015 και τα καταστήματα έγιναν 1.413 από 4.097 που ήταν το 2008. Για παράδειγμα, η Εθνική Τράπεζα το 2024 έχει 314 καταστήματα από 527 που είχε το 2015. Η Alpha Bank έχει 275 καταστήματα από 629 το 2015. Όλες οι «συστημικές» τράπεζες μαζί έχουν καταφέρει να έχουν το κόστος λειτουργίας τους μόλις στο 34,7% των εσόδων τους και είναι πρωτοπόρες στην Ευρώπη ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά κόστους από τα έσοδά τους για τις γερμανικές και τις γαλλικές τράπεζες είναι 63,5% και 71,1% αντίστοιχα. [3] Η σημαντική αυτή συρρίκνωση του κόστους των ελληνικών κρατικών τραπεζών έχει παρενέργειες και αποτελεί σύμπτωμα εξελίξεων που ίσως δεν μπορούμε να καταλάβουμε και εντελώς. Από την άλλη, είναι προφανές ότι τα λιγότερα καταστήματα σημαίνουν λιγότερα ATM και περισσότερη χρήση του πλαστικού χρήματος! Γιατί συνέβη άραγε όμως όλο αυτό;

Τα τελευταία δέκα χρόνια, απ' την επιβολή των κάπιταλ κοντρόλς, τον Ιούλιο του 2015, μέχρι τα χρόνια της πανδημίας και της φετινής ένταξης περισσότερων επαγγελματιών (από τους ταξίτζήδες έως τους δικηγόρους) στα συστήματα πληρωμής POS (Point of Sale), «ενθαρρύνεται» με κάθε πιθανό τρόπο και για κάθε πιθανό ή απίθανο λόγο η πληρωμή μέσω κάρτας. Δηλαδή η διαδικασία αυτή δεν επιτεύχθηκε ακριβώς μέσω της πειθούς απ' τα άρθρα του Μητσοστάκη στην *Καθημερινή* αλλά μέσω πειθαρχικών διαδικασιών όπως τα «μέτρα για την αποτροπή διάδοσης του Covid», ή άλλα λιγότερα ευφάνταστα ή ωμά, θα λέγαμε, μέτρα όπως το παραπάνω κλείσιμο των τραπεζικών καταστημάτων και ATM. Συνεπώς, η πληρωμή μέσω κάρτας είναι όχι απλά μια επιλογή που «ενθαρρύνεται», αλλά που επιβάλλεται.

Η πολιτική της αριστερής κυβέρνησης συνεχίστηκε με νέα αντίστοιχα μέτρα και από τη δεξιά εφάμιλλή της, συνεπώς μπορούμε να μιλάμε μόνο για κρατική και όχι για δεξιά ή αριστερή πολιτική. Από το 2022 πέρασε νομοσχέδιο με βάση το οποίο η αποδοχή μέσων πληρωμής με κάρτα έγινε υποχρεωτική για το σύνολο των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην ελληνική επικράτεια. Στο ίδιο πλαίσιο, έγινε υποχρεωτική η πληρωμή για αγορές άνω των 500

ευρώ **αποκλειστικά** μέσω πλαστικού χρήματος. Απαγορεύεται δηλαδή, για παράδειγμα, να αγοράσει κανείς ένα μηχανάκι άνω των 500 ευρώ μέσω μετρητών. [4] Ένα από τα πρακτικά αποτελέσματα αυτής της μακράς και επίμονης διαδικασίας από πλευράς του ελληνικού κράτους είναι ότι οι τράπεζες παίρνουν προμήθεια για-κάθε-μία-συναλλαγή που εκτελείται μέσω ίντερνετ και μέσω POS – και συνεπώς αποκτούν ένα νέο έσοδο. Οι προμήθειες και των τεσσάρων συστημικών τραπεζών στη λεγόμενη «οργανική κερδοφορία των τραπεζών» μόνο στους εννέα μήνες του 2022 έφτασαν τα 1,405 δισ. ευρώ. [5] Το 2020 τα αντίστοιχα έσοδα των τραπεζών από προμήθειες έφταναν τα 1,2 δισ και το 2021 έφταναν τα 1,4 δισ. Συνεπώς κάθε χρόνο τα τραπεζικά έσοδα όλο και ανεβαίνουν. [6] Συνεπώς, μόνο την τελευταία τετραετία έχουμε δώσει κάπου 6 δισ στις λεγόμενες «συστημικές» τράπεζες.

Όπως είχε επισημάνει το περιοδικό *antifa* τον Οκτώβριο του 2021 απαριθμώντας κάποια διδάγματα από τις δύο καραντίνες και τα μέτρα «κατά της πανδημίας», η εκστρατεία υπέρ του πλαστικού χρήματος είχε σαν στόχο τη μείωση της κυκλοφορίας του χρήματος και της συγκέντρωσής του εντός τραπεζών. Εν ολίγοις, αν είναι να φύγουν 50 ή 100 ευρώ απ' τον μισθό σου για να πάνε στη ΔΕΗ, γιατί να τα βγάλεις απ' την τράπεζα; Βάλτα κατευθείαν με το που παίρνεις τον μισθό σου μέσω ebanking! Το *antifa* εξηγώντας τον κύκλο της διαδρομής των χρημάτων στα συμπεράσματα εκείνου του κειμένου του έγραφε: «Με τεχνάσματα και με τεχνολογίες, με τη ρητορική και με την τρέλα, δανειζόμαστε υποχρεωτικά αυτό το χρήμα στις ελληνικές τράπεζες. Οι ελληνικές τράπεζες το δανειζόμαστε στο κράτος. Το κράτος μετατρέπει το χρήμα σε κρατική προσταγή». [7] Πράγματι! Και όπως μπορούμε να δούμε όλο και περισσότερο τα τελευταία χρόνια αυτή η «κρατική προσταγή» παίρνει όλο και πιο ανενδοίαστα το όνομα μιας «πολεμικής οικονομίας», τόσο στο επίπεδο της αγοράς όπλων (βλ. το άλλο σχετικό κείμενο του τεύχους) όσο και στο γενικό επίπεδο της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής αναδιοργάνωσης της ελληνικής κοινωνίας. Παρακάτω γράφουμε ακόμα λίγα για το πως γίνεται πρακτικά αυτή η αναδιοργάνωση.

Κλειστό μαγαζί-μουσείο που τα παιδιά της νέας γενιάς πιθανόν να μην καταλαβαίνουν καν την ταμπέλα του. Τι είναι τηλεκάρτες, τι γραμματόσημα και τι υπεραστικά τηλεφωνήματα; Αλλά κυρίως γιατί κάποιος να εξοφλήσει λογαριασμό ΔΕΗ στο μαγαζάκι της Κυψέλης; Πλέον, στα χρόνια της πολεμικής οικονομίας την 'αγαθοεργία' αυτή την αναλαμβάνουν όχι τυχαίοι ψιλικάτζήδες αλλά οι τράπεζες.

Η παγίωση της ταξικής διάρθρωσης της ελληνικής οικονομίας αλλά καρτ

Μέσα στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του 2010, πέρα από την επιβολή της κάρτας, επιβλήθηκε και η πληρωμή του μισθού μέσα από κουπόνια σούπερ μάρκετ. Σε περσινό κείμενό μας γράφαμε, για παράδειγμα, ότι τα 50 ευρώ που ο ΑΒ Βασιλόπουλος περφηφανεύοταν ότι έδωσε στους υπαλλήλους του σαν μπόνους ήταν στην πραγματικότητα 50 ευρώ σε κουπόνια του σούπερ-μάρκετ. [8] Αφού θα ξοδέψεις που θα ξοδέψεις ένα μέρος του μισθού σου στο σούπερ μάρκετ, γιατί να μην στον δώσουμε κατευθείαν σε κουπόνια; Και οι μισθοί εξακολουθούν να κατατίθενται έτσι σε μεγάλο μέρος της επικράτειας, ειδικά σε μεγάλες επιχειρήσεις που μπορούν να συνάψουν συμφωνίες με τα μεγάλα σούπερ μάρκετ και τις μεγάλες τράπεζες. Έτσι, αν ανοίξουμε το κάδρο από τις τράπεζες, θα δούμε πως στους βασικούς πυλώνες της οικονομίας που σώζονται, μεταξύ των οποίων κυκλοφορεί το χρήμα δίχως να χρειάζεται να μετακινείται σε χαρτώα μορφή, ανήκουν και τα σούπερ-μάρκετ και οι μεγάλες επιχειρήσεις και οι οργανισμοί ενέργειας ή τηλεπικοινωνιών, αλλά στην τελική και άλλοι κλάδοι της εθνικής οικονομίας.

Το χρήμα φεύγει απ' τα δικά μας χέρια και κινείται στη δεξιαμενή των «συστημικών» επιχειρήσεων εν γένει. Ο μισθός αποκτά μια καινούργια έννοια και χρήση μιας και το βασικό συμπέρασμα είναι ότι ο δικός σου μισθός δεν σου ανήκει ακριβώς. Ένα μέρος του, μικρότερο ή μεγαλύτερο, δεσμεύεται ήδη προς την αποπληρωμή των λογαριασμών ή των εξόδων επιβίωσης (τροφή απ' το σούπερ μάρκετ). Το αστέιο είναι βέβαια ότι μια τέτοια οικονομία «χωρίς χρήμα», τραπεζικές προμήθειες-«καπέλα» κάθε είδους, ιδιωτικές τράπεζες που τις λένε «συστημικές» (δηλαδή κρυφο-κρατικές) και κουπόνια αντί μισθού, την έχουν βάλει μπρος οι σκληροί τάχα οπαδοί του νεοφιλελευθερισμού! (αυτό λένε δηλαδή οι αριστερές λέρες)

Ο κύκλος του χρήματος του υποτιθέμενου μισθού μας εντός της τσέπης των αφεντικών και του κράτους μπορεί επιπλέον να παρατηρηθεί και μέσα από τα γνωστά προγράμματα του «κοινωνικού τουρισμού» που εμφανίζονται κάθε χρόνο από την εποχή της καραντίνας. Για παράδειγμα, τα 150 ευρώ που έπαιρναν οι νέοι το 2020 αντιστοιχούσαν σε προπληρωμένη κάρτα, ή αλλιώς «κουπόνια». Επρόκειτο για ποσά που καταναλώνονταν σε συγκεκριμένους τομείς (ξενοδοχεία βασικά αλλά και μεταφορές ή σε θέατρα, συναυλίες κτλ). Το γεγονός ότι το χρήμα ήταν πλαστικό λειτουργούσε ως τόνωση συγκεκριμένων κλάδων της οικονομίας. Αυτό το κανόνιζε το ίδιο το κράτος με βάση το πως του ήταν ωφέλιμο και με βάση τα αιτήματα προς αυτό από κάθε κλάδο. Με μετρητά ο καθένας θα ξόδευε τα 150 ευρώ όπως νόμιζε. Ενώ τώρα (και έκτοτε) η κατανάλωση σε συγκεκριμένα εμπορεύματα απέκτησε καταναγκαστικό χαρακτήρα. Μάλιστα, με βάση κάποιες επιπλέον νομικές ρυθμίσεις, η αποχή από την αναγκαστική κατανάλωση μέσω κάρτας μπορεί όχι μόνο να φέρει την απώλεια του ποσοστού κάποιου επιδόματος, αλλά ακόμη και την επιβολή προστίμου από την εφορία όταν θα έρθει η ώρα της φορολογικής δήλωσης.

Έτσι, η τάχα ελεύθερη αγορά στην πραγματικότητα δουλεύει σαν μια κρατική προσπάθεια να δουλέψει η οικονομία με σιδηρά πειθαρχία, από πάνω έως κάτω. Η μετατροπή του χρήματος σε πλαστικό χρήμα προσφέρει μια θαυμάσια ακτινογραφία της ελληνικής οικονομίας και τον πληρέστερο έλεγχό της από ένα κέντρο που έχει πρόσβαση σε όλο το φάσμα της οικονομίας που δεν είναι «μαύρη», περιορίζοντας την τελευταία στις πιο παραδοσιακές της λειτουργίες και τα πιο οργανωμένα της κέντρα (λαθρεμπόριο εφοπλιστών, πορνεία κτλ). Οι κάρτες προσφέρουν ρευστότητα στο κράτος και τα μεγαλο-αφεντικά αλλά ταυτόχρονα επαγγελματοποιούν τη μαύρη αγορά, την περιορίζουν σε μονοπώλια και την κάνουν πιο συγκεντρωτική και άρα πιο ταξική.

Αλλά πέραν αυτού, η διάδοση του πλαστικού χρήματος έχει ορισμένα αποτελέσματα και στα μεσαία στρώματα της ελληνικής κοι-

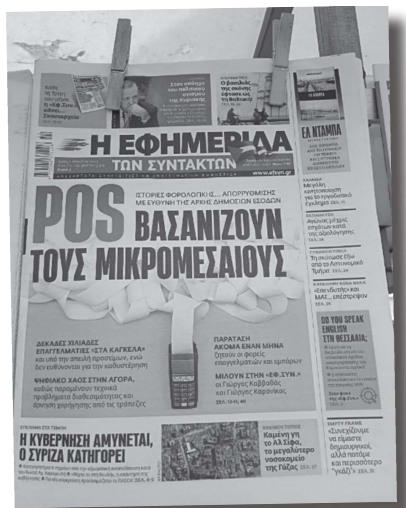
ωνίας, είτε τα ανώτερα πατώματά τους, όπως τους δικηγόρους είτε τα κατώτερα πατώματα, τους περιπερούχους, τους ψιλικάτζήδες, τους φωτοτυπάδες, τους λαϊκατζήδες, τους ταξιτζήδες κλπ. Αν διαβάσετε ακόμη αυτά τα χάρτινα πράγματα που κρέμονται από τα περίπτερα κάθε μέρα, θα έχετε παρατηρήσει ότι μέσα στο πρώτο τρίμηνο του 2024 ένα από τα τοπ ζητήματα αντιπαράθεσης ήταν η υποχρεωτική επιβολή του μηχανήματος POS για τους μικρομεσαίους και οι αντιδράσεις τους. Και θα έχετε παρατηρήσει επιπλέον πόσο στραβομουτσούνιαζε ο περιπεράς όταν μαζί με την εφημερίδα πήγαινες να αγοράσεις έναν καπνό και δύο χαρτάκια πληρώνοντας με κάρτα. Η εξήγηση βρισκόταν εντός των εφημερίδων. Διαβάζοντας τα σχετικά δημοσιεύματα, καταλαβαίνει κανείς ότι το ελληνικό κράτος στοχεύει – πλην της διάσωσης των μεγάλων παικτών – να ξεκαθαρίσει το τοπίο των μικροαφεντικών επιβάλλοντας μεγαλύτερο έλεγχο στις δραστηριότητές τους και στο μαύρο χρήμα που θα βγάζουν εφεξής. Ο ένας στόχος βέβαια είναι η καλύτερη καταγραφή των συναλλαγών και η αξιοποίηση αυτής της καταγραφής για κάθε πιθανό σκοπό στο μέλλον. Για παράδειγμα, μέσω της καλύτερης καταγραφής, μπορεί να επιτευχθεί μεγαλύτερη φορολόγηση, μιας και το τι θα δηλώνουν στην ετήσια φορολογική τους δήλωση δεν θα επαφίεται πλέον στην ειλικρίνειά τους και τον τυχαίο έλεγχο της εφορίας, αλλά στα ποσά που θα περνάνε μέσα από το POS. Το διαολο-μηχανηματάκι παράγει πραγματική πολιτική! Τι σύνθηρες! Αυτός είναι και ο βασικός λόγος που πολλές εταιρείες, ακόμη και με τζίρο άνω του ενός εκατομμυρίου ευρώ, αλλά μάλλον χωρίς τις κατάλληλες πολιτικές πλάτες, απέφυγαν ακόμα να εγκαταστήσουν POS. [9] Και από την άλλη, αυτός είναι ένας βασικός τρόπος που το κράτος μπορεί να αποκομίσει μεγαλύτερα έσοδα για εκείνη την ακόμη πιο σύγχρονη αεράμυνα που από μικρό ήθελε να αποκτήσει!

Ο άλλος στόχος αυτού του μέτρου θα μπορούσε να είναι το ξεκαθάρισμα μεταξύ των μικρών και μεσαίων αφεντικών. Οι πιο αδύναμοι να κλείσουν τα βιβλία και τις άδειές τους, κάνοντας την αγορά πιο μικρή, όπως συνέβη λίγο-πολύ και με τις τράπεζες οι οποίες μέχρι και τη δεκαετία του 2000 ήταν κάμποσες δεκάδες [10] ενώ πλέον στο τοπίο έχουν επικρατήσει οι... «συστημικές»! Η κρατική αριστερά (σ.σ. ΣΥΡΙΖΑ) κάνει ό,τι μπορεί βέβαια για να σώσει τους μικρομεσαίους και ειδικά στον κλάδο των δικηγόρων είναι λαλιότατη. [11] Αλλά και η ίδια η «ανάληπτη δεξιά» δεν πρόκειται να αφήσει ξεκρέμαστους τους μικρο-μεσαίους αφού το τελευταίο εξάμηνο όλο και περισσότερες διαπραγματεύσεις γίνονται προκειμένου να μειωθούν οι προμήθειες από τις ηλεκτρονικές συναλλαγές. [12]

Σημειωτέον, δε, ότι οι συναλλαγές μέσω κάρτας δεν περιλαμβάνουν μόνο τις προμήθειες 0,2% που παίρνουν οι καλές μας συστημικές τράπεζες αλλά και ένα ακόμη περίπου 0,8% που παίρνουν οι κακές ξένες εταιρείες προμήθειας των μηχανών POS, η Visa και η Mastercard. [13] Σε συνδυασμό με τις αυξήσεις στους λογαριασμούς και την ενέργεια, αυτές οι προμήθειες 1 ή 2% μπορεί να οδηγήσουν κάποια μικροαφεντικά στο κλείσιμο ή στις συμπληγάδες μεταξύ προλεταριοποίησης και παρανομοποίησης, και συνεπώς στο να διευρυνθεί η δεξιαμενή των μισθωτών στον ιδιωτικό τομέα. Μέχρι να συμβεί αυτό βέβαια τα μικρομεσαία αφεντικά (π.χ. ιδιοκτήτες καφέ-μπαρ) μπορούν να συμμετέχουν στο πάρτι απομύζησης των μισθών μας αφού δύνανται με κάθε είδηση περί αύξησης του πληθωρισμού, ή με κάθε είδηση για κάποια πλημμύρα στο Βιετνάμ που χάλασε τη σοδεία καφέ σε 10 στρέμματα να κοπανάνε αυξήσεις στον καφέ τους που εισάγουν ακόμη και από τη Βραζιλία. Οι μικρομεσαίοι, όπως και οι μεγάλοι, προσπαθούν να καλύψουν τις απώλειές κερδών τους από τις κάρτες, μεταβιβάζοντας το κόστος στον «καταναλωτή», δηλαδή εμάς. Κάπου στο βάθος της εικόνας, ο νέος

υπουργός Οικονομίας, Χατζιδάκης, τρώει ποπ κορν. Όπως είπε πρόσφατα σε συνέντευξή του δικαιολογώντας ότι το κράτος δεν πρόκειται να μειώσει τον ΦΠΑ ποτέ: «εμείς δεν θέλουμε να ενθαρρύνουμε την κατανάλωση»! Σα να λέει δηλαδή: 'κουφάλες όσοι έχετε ακόμα λεφτά για καφέ, θα μας δίνετε και νταβατζιλίκι 24% ΦΠΑ!'

Τώρα, τη στρατηγική της «αποθάρρυνσης» της κατανάλωσης μπορεί να τη σκεφτεί κανείς σε συνδυασμό με την «ενθάρρυνση» πληρωμής μέσω κάρτας. Έτσι ώστε τα 3/5 ή τα 4/5 του μισθού να τρώγονται σε βασικές ανάγκες και, άρα, βασικούς πυλώνες της εθνικής οικονομίας τους οποίους εκπροσωπούν τα οργανωμένα από το κράτος μεγαλο-αφεντικά. Αυτό σημαίνει στην πράξη συντονισμό λειτουργίας της εθνικής οικονομίας στο απόλυτο επίπεδο. Οι αριστεροί μας έχουν μεγαλώσει με μια ιστορική και πολιτική ανάλυση που λέει ότι το κράτος άγεται και φέρεται από τα αφεντικά που βάζουν τα κέρδη πάνω από την ανθρωπιά! Εδώ όμως βλέπουμε εδώ και χρόνια να συμβαίνει το ακριβώς αντίθετο. Το πράγμα έχει φτάσει σε τέτοιο επίπεδο ώστε το κράτος να έχει ρίξει ντιρεκτίβα στους ιδιοκτήτες σούπερ μάρκετ, από τα «OK Market» μέχρι τον «ΑΒ» να ξεκινήσουν εκστρατείες πειθούς του «καταναλωτικού κοινού» ώστε να ξοδεύει λιγότερα και να καταναλώνει λιγότερο με την πρόφαση της «μείωσης της σπατάλης τροφίμων». Τα όσα κάποτε ακούγονταν στην κουζίνα της μαμάς ('φάε το φαί σου, τα παιδάκια στην Αφρική δεν έχουν φαί' ή 'δεν πετάμε ποτέ φαγητό'), πλέον τα λέει το σούπερ-μάρκετ και «ο μαμπάς μας» (σ.σ. ελληνικό κράτος), οργανώνοντας τη διατροφή του πληθυσμού σε συνθήκες πολεμικής οικονομίας. Βέβαια, η Αριστερά συνεχίζει να παίζει τον ρουφιάνικο ρόλο της. Ως σάρκα από τη σάρκα του τόπιου κράτους, δεν βγάζει ταίμουδιά και κάνει τουμπεκέ για την πολεμική οικονομία και τις συνέπειές της στον ταξικό πάτο. Είναι ενάντια στον πόλεμο στην Παλαιστίνη, αλλά όχι στην Ελλάδα. Το μόνο που την αγχώνει είναι να πάρει υπό τις προστατευτικές της φτερούγες το «κέντρο», δηλαδή τους μικροαστούς και τους μικρομεσαίους επιχειρηματίες της.

Όσο για τον προαναφερθέντα ταξικό πάτο, προφανώς το νέο σύστημα διαχείρισης των χρημάτων μέσω τραπεζών και καρτών έχει σαν στόχο και τους δικούς του μισθούς. Ειδικά για όσους πριν το 2019 παίρναν μεροκάματο η αίσθηση της αλλαγής ήταν σημαντική. Η φάση με τις κάρτες είναι τόσο κολοσσιαία όσο η φάση με το ευρώ το 1999-2000. Απ' τη μια μέρα στην άλλη όλα ανέβηκαν σε τιμή. Προ κάρτας και σε συνθήκες μεροκάματου, η τσέπη και το

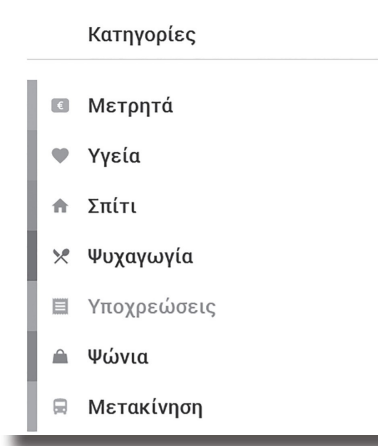
πορτοφόλι ήταν άδεια ή φουσκωμένα και ο καθένας υπολόγιζε σε βάρος χαρτιού και κερμάτων την αξία της εργασίας του και τι τον/την παίρνει να ξοδέψει. Η άμεση πληρωμή στο τέλος του οκταώρου αποτελούσε κάποιου είδους συμβιβασμό ότι ο κόπος της εργασίας αντιστοιχεί σε ένα μικρό βάρος αντίστοιχο. Μέχρι να αναποδογυρίσουμε το καζάνι! Ακόμη και η ατομική εξέγερση ήταν υπολογισμένη με βάση αυτό το σύστημα. Τα βροντούσε κανείς και έφευγε απ' τη δουλειά, αν είχε την πολυτέλεια, όταν ξεχειλίζει το ποτήρι, όχι όταν έφτανε 30 ο μήνας και έμπαινε το κασέρι στον τραπεζικό λογαριασμό! Δείτε το και από την άλλη. Το αφεντικό ήξερε ότι θα κάτσει ήσυχα μέχρι να έρθει το πολυπόθητο τέλος του μήνα ή της εβδομάδας. Και το κράτος το ήξερε!

Αλλά και πέρα απ' τις δουλειές του μεροκάματου, η αντιστοιχία μεταξύ γραμμαρίων χαρτιού και εργασίας, όπως και η αίσθηση που την συνόδευε, δεν είναι καθόλου αμελητέες σε μια μακρά εποχή κοντά δύο αιώνων –με εξαιρέσεις βέβαια– που η παραπάνω εξίσωση επενδυόταν με προσωπικές αξίες και οικογενειακές φιλοδοξίες, κοινωνικές σημασιοδοτήσεις αλλά και πολιτικές ιδεολογίες. Ούτε λίγο ούτε πολύ η ίδια η έννοια του μισθού αλλά και της εργασίας και τελικά και της περιβόητης ελευθερίας περνούσε μέσα από το αυτό το πάρε-δώσε.

Μετά την Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. 26034/695/2019 (ΦΕΚ Β' 2362) τα πράγματα άρχισαν να αλλάζουν. [14] Μολονότι η απόφαση δεν όριζε ότι καταργείται αναγκαστικά το μεροκάματο, τα αφεντικά έδραξαν την ευκαιρία της δυνατότητας που τους έδινε πλέον το κράτος να πληρώνουν στο τέλος του μήνα (ή του δεκαπενθήμερου, αναλόγως της συμφωνίας) μέσω τράπεζας τα φανερά συμφωνημένα.

Οι τράπεζες και το ίδιο το κράτος κανόνιζαν, απ' τη στιγμή που ο μισθός αναγκαστικά έμπαινε σε τραπεζικό λογαριασμό, όπως και στο δημόσιο, για το τι θα συμβεί στη συνέχεια. Όπως διαπιστώνει σήμερα ο καθένας μας που πρέπει να είναι εξοικειωμένος με το «eBanking», ακόμη και χωρίς να το ζητήσουμε, η τράπεζα –και συνεπώς το κράτος– μπορεί να μετράει και να ελέγχει το που ξοδεύουμε τα χρήματά μας. Π.χ. η Τράπεζα Πειραιώς κατηγοριοποιεί τις κινήσεις του λογαριασμού του καθενός με κάτι υπέροχες κατηγορίες που έχει επινοήσει. Ξεκινά από τη μεγάλη κατηγορία των «Μετρητών», αυτό το μεγάλο κακό (που περιλαμβάνουν αναλήψεις και μεταφορές από άλλους λογαριασμούς) και προχωρά στις κατηγορίες «Υγεία» (δηλαδή φαρμακεία και γιατροί), «Σπίτι» (δηλαδή σούπερ μάρκετ), «Ψυχαγωγία» (μπαρ, καφέ, εστιατόρια, βιβλιοπωλεία κτλ), «Υποχρεώσεις» (λογαριασμοί), «Ψώνια» (ρούχα, τροφές κατοικίδιων), «Μετακίνηση» (ΚΤΕΛ, ταξιδιωτικές κάρτες, εισιτήρια), όπου στην κάθε μία κατηγορία κοστάρεται το αντίστοιχο συμβολάκι. Στα «Ψώνια» για παράδειγμα υπάρχει μια γυναικεία τσάντα, ενώ η κατηγορία «Υγεία» τοποθετείται βέβαια πρώτη και από δίπλα μπαίνει μια καρδούλα.

Οι κατηγορίες του eBanking θυμίζουν αν μη τι άλλο εκείνα τα μαθήματα οικιακής οικονομίας που κάναμε στο σχολείο με στόχο το κράτος να μας εμψυχήσει τις αρχές της αποταμίευσης. Αλλά πέραν του ηθικοδιδασκτικού και φρονηματιστικού ρόλου του σχετικού πίνακα, πινακάκια σαν και αυτόν έχουν έναν εξόχως (αυτο)πειθαρχικό ρόλο μέσα στην οικογένεια, μιας και συχνά οι λογαριασμοί σπάνια είναι ατομικοί, έχουν συνήθως συν-δικαιούχους μέσα από την ίδια οικογένεια και συνεπώς ο ένας μπορεί να βλέπει –και να ελέγχει– που ξοδεύει ο άλλος τα χρήματά του. Στο τέλος, βέβαια, η ίδια η συστημική τράπεζα, δηλαδή το κράτος, μπορεί να ελέγχει τα συνολικά έξοδα εκατομμυρίων καταθετών. Για παράδειγμα, πόσα ξοδεύουν για την «Υγεία» ή για τα «Ψώνια» και μάλιστα αυτά τα ποσά να υπολογίζονται ανά μέρα, εβδομάδα ή και περιοχή.

Συνοψίζοντας, η επιβολή του συστήματος πληρωμής μέσω κάρτας δεν εξασφαλίζει μόνο σταθερά έσοδα από πλευράς μας στις τράπεζες, με τρόπο μάλιστα υποχρεωτικό, σαν ένα ακόμη είδος φόρου, αλλά και ελέγχει και τον ίδιο τον μισθό και το ξόδεμά του. Πρόκειται για μια εκδοχή της οικονομίας πολέμου που διαφεύγει των συνήθων πρακτικών από πλευράς κρατών. Έχει ξεκινήσει εδώ και μια εικοσαετία, αλλά με ιδιαίτερη ένταση –δηλαδή με αναγκαστικούς νόμους– δι-εξάγεται εδώ και μια δεκαετία. Στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής οι τράπεζες, τα σούπερ-μάρκετ, οι οργανισμοί ενέργειας και άλλοι κλάδοι της εθνικής οικονομίας που είναι κατά βάση κράτος γιατί το εμπόρευ-μά τους έχει να κάνει με την επιβίωση του πληθυσμού, μακράν του να συνιστούν κάποια «ελεύθερη αγορά» που σέρνει από πίσω της το κράτος-μπανανία, αναδεικνύονται σε «συστημικές» τράπεζες, σού-περ-μάρκετ, οργανισμούς ενέργειας και πάει λέγοντας. Με αυτή την έννοια το ελληνικό κράτος όχι μόνο δεν «σέρνεται» από αυτές αλλά τις σώζει και τις ξανασώζει, εφαρμόζοντας βέβαια μια πλατιά πολιτι-κή πειθάρχησης όχι μόνο στο μέγεθος των μισθών μας αλλά και στις πάλοι ποτέ καταναλωτικές μας ελευθερίες, τις μόνες ελευθερίες που έχουμε εξάλλου, όπως διαπιστώσαμε πικρά την περίοδο της πανδημί-ας. Την οικονομία αυτή τη λέμε «πολεμική» γιατί όλο και μεγαλύτερο μέρος της ευθυγραμμίζεται και απορροφάται από το κράτος, γίνεται ολιγοπωλιακή και συντονισμένα απομυζά και τα τελευταία κομμάτια του μισθού για να τα κάνει πολεμικά αεροπλάνα, κορβέτες και όπλα για τους φίλους απ' τη σωστή πλευρά της ιστορίας.

Υποσημειώσεις

[1] Το αργεντινικό κράτος χρεωκόπησε το 2001 και οι αργεντινοί καταθήμες έμειναν να βαράνε τα στόρια των κλειστών τραπεζών κλαίγοντας τα χρήματά τους. Σύντομα οι διαμαρτυρίες μετεξελίχθηκαν στο «κίνημα cacerolazo». Οι συγκρούσεις με την αστυνομία έφεραν νεκρούς και την κήρυξη κατάστασης εκτάκτου ανάγκης. Ο πρόεδρος της χώρας τελικά εγκατέλειψε την Αργεντινή με ελικόπτερο – από εκεί πήραν την ιδέα οι δικοί μας συρίζο-αγανακτισμένοι – και η κυβέρνηση έπεσε.

[2] Κυριάκος Μητσοτάκης, Πλαστικό χρήμα ή μετρητά; *Καθημερινή*, 2.8.2015

[3] «Το κόστος των ελληνικών τραπεζών συρρικνώθηκε σημαντικά», *Καθημερινή*, 11.4.2024.

[4] Τράπεζες: Έσοδα από τόκους 3,85 δισ. ευρώ και από προμήθειες 1,4 δισ. ευρώ στο εννεάμηνο, *Insider*, 5.12.2022. Για όλους τους νόμους υπάρχουν βέβαια και οι εξαιρέσεις! Για παράδειγμα από τα συγκεκριμένα μέτρα εξαιρούνται οι υπάλληλοι του Υπουργείου Εξωτερικών, οι στρατιωτικοί που υπηρετούν εκτός Ελλάδας, οι υπηρετούντες στη Μόνιμη Ελληνική Αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και όσοι διαμένουν σε οίκο ευγηρίας, ψυχιατρικό κατάστημα και στις φυλακές.

[5] «Ανάσα από τα POS και τις συνδρομές καρτών στα τραπεζικά έσοδα», *Καθημερινή*, 3.9.2016

[6] «Πώς αυξάνουν τα έσοδα από προμήθειες οι τράπεζες. Σημαντική συμβολή του τομέα λιανικής – Τι πληρώνουν οι πελάτες τους, *Οικονομικός Ταχυδρόμος*, 23.11.2022

[7] Οικονομία, πειθαρχία και εθνικοσοσιαλισμός. Αναγκαίες επιδιορθώσεις στην έως τώρα περιγραφή του «Ιού», *antifa tx 76* (Οκτώβρης 2021), σ. 9, 11.

[8] «Σιγά τον δύσκολο χειμώνα! Ράφια, χάπια και βαπόρια δεν καταλαβαίνουν από ζόρια», *151 – ενάντια στον ελληνικό φασισμό tx 27* (Χειμώνας-Άνοιξη 2023).

[9] «POS – Ταμειακές μηχανές: Πρόστιμα σε 12 εταιρείες με τζίρο άνω του 1 εκατ. ευρώ», *Newsit*, 19.4.2024

[10] «Οι 13 τράπεζες που «έσβησε» από τον χάρτη η κρίση του 2010 – 2015», *Business Daily*, 8.11.2020.

[11] Ενδεικτικά, ο πρόεδρος του μεγαλύτερου δικηγορικού συλλόγου της χώρας, στην Αθήνα, προέρχεται από το ΠΑΣΟΚ με ποσοστό 30% ενώ τρίτος με ποσοστό άνω του 15% στις τελευταίες εκλογές (του 2021) ήρθε ο αριστερός υποψήφιος Θανάσης Καμπαγιάννης.

[12] «“Λευκός καπνός” για μείωση προμηθειών στα POS», *Capital.gr*, 20.4.2024

[13] Το γεγονός ότι τα κέρδη των αμερικάνικων εταιρειών Visa και Mastercard ανέβηκαν από 15 δις το 2016 σε 62 δις το 2023 δείχνει απλώς ότι οι πολιτικές κοψίματος των μισθών συμβαίνουν σε όλο το δίκτυο των χωρών που κινούνται κυρίως με πλαστικό χρήμα και στη «σφαίρα επιρροής» του αμερικάνικου δολαρίου. Βλ. «Στο μικροσκόπιο οι προμήθειες για πληρωμή με κάρτα. Συνάντηση Χατζηδάκη με εκπροσώπους των MasterCard και Visa», *Καθημερινή*, 2.3.2024. Βλ. και «Υψηλό το κόστος συναλλαγών με κάρτες λόγω των προμηθειών», *Καθημερινή*, 10.3.2024.

[14] Για να μην αδικήσουμε τον ΣΥΡΙΖΑ πρέπει να σημειώσουμε βέβαια ότι η αριστερά ήταν η πρώτη που άρχισε να εφαρμόζει το μέτρο από το 2017. Βλ. «Μόνο μέσω τραπεζών η πληρωμή μισθών στον ιδιωτικό τομέα», *Καθημερινή*, 20.5.2017